

Příběh romského legionáře Adolfa Ištvan (1880-1945)

Dějiny vzniku Československa znají několik vojáků romského původu, kteří během první světové války vstoupili do československých legií a podíleli se tak na boji za nově vznikající samostatný stát. Jedním z těchto legionářů byl Adolf Ištvan.

Narodil se v roce 1880 v Jihlavě. Rodinu založil s Marií (rozenou Malíkovou). Živili se společně podomním obchodem nebo nádenickou prací, a postupně spolu vychovávali 5 dětí. Už v roce 1915 musel Adolf Ištvan narukovat na vojnu a v bitvě u Sela upadl v srpnu 1917 do italského zajetí. Jako zajatec byl převezen do zajateckého tábora v Padule. Právě v tomto táboře docházelo na jaře 1918 ke vzniku italské Československé legie, do které se Adolf Ištvan přihlásil v dubnu 1918. Z vojenských záznamů tohoto legionáře čteme, že byl zařazen jako pěšák ke 32. pluku a později k 33. pluku – a účastnil se tedy strážení linie na řece Piavě. Později, na přelomu roku 1918/1919, se spolu s 33. plukem účastnil obsazování Slovenska. Demobilizován byl 30. července 1919, postupně byl překládán k různým útvarům a v roce 1923 byl převezen do zálohy jako vojín. Za války byl dvakrát raněn. Za svou službu a zásluhy byl oceněn povýšením na hodnost „střelec I. praporu 33. pluku Č. L.“ a byl oceněn „revoluční stužkou“ a „italskou stužkou za 6 měs. pobyt v poli“.

Po celou dobu první světové války byl pro rodinu Marie a Adolfa Ištvanových domovem Nový Rychnov. Krátce po návratu Adolfa Ištvan z vojny se jeho rodina stěhovala do Bohusoudova, kde měla také širší příbuzenské vazby. Zde se tento válečný veterán živil jako výrobce bačkor a obchodník-bačkorář a tuto živnost provozoval spolu se svou manželkou. Živobytí získávali s obtížemi a zřejmě proto se Adolf Ištvan mezi lety 1923-1936 opakovaně prosil na ministerstvu obrany v Kanceláři legionářů o vyplacení své osobní pojistky, kterou jako italský legionář uzavřel v roce 1918 pro případ své smrti v boji – nebo mu měla být vyplacena za zásluhy po určité lhůtě. Tato lhůta však úředně činila 30 let, tedy roku 1948, a je smutným vyústěním osudu československého legionáře, že ani on, ani nikdo z jeho rodiny se výplaty životní pojistky nikdy nedožil.

Rasová persekuce Romů v době druhé světové války zahubila celou rodinu Adolfa Ištvan. Někteří z jeho potomků byli uvězněni už v srpnu 1942 v tzv. Cikánském táboře v Hodoníně u Kunštátu. Manželé Adolf a Marie Ištvanovi, spolu se svým dalšími potomky (dětmi a vnoučaty) byli na jaře 1943 zařazeni do transportu bohusoudovských Romů do koncentračního tábora Osvětim, odkud se žádný z nich nevrátil.

Zpracováno podle:

Viková, L. Adolf Ištvan – romský legionář z Bohusoudova: z bádání nad jeho dopisy, In: *Romano džaniben* 25(1), 2018, s. 19-58.

Viková, L. Romové v československých legiích v Itálii a jejich smutné osudy, In: *Romano vodí*, 15. 10. 2018, dostupné on-line:

<https://romea.cz/cz/komunity/romove-v-ceskoslovenskych-legiich-v-italii-a-jejich-smutne-osudy>

[cit. 2025-01-11]